

ÎNTREBĂRI & RĂSPUNSURI

DREPTUL PENAL ȘI PROCEDURA PENALĂ

1. Ce este infracțiunea?

Infracțiunea este un comportament prevăzut și pedepsit de legea penală (Codul penal). Drept infracțiuni sunt recunoscute acele fapte ce prezintă un pericol (caracter prejudiciabil, care aduce o daună) social sporit și generează prejudiciu societății. Astfel, conform art. 14 din Codul penal, infracțiunea este o faptă (acțiune sau inacțiune) prejudiciabilă, prevăzută de legea penală, săvârșită cu vinovăție și pasibilă de pedeapsă penală. Existența faptei prejudiciabile este obligatorie pentru a se putea spune că a fost comisă o infracțiune. O persoană nu poate fi pedepsită pentru gândurile, intențiile, dorințele sale dacă acestea nu s-au materializat în vreun fel (a se vedea și subcapitolele despre elementele infracțiunii și etapele infracțiunii).

Fapta social periculoasă (prejudiciabilă) este considerată infracțiune numai în cazul în care este prevăzută de Codul penal (Cp), legea ce descrie faptele considerate infracțiuni și pedepsele pentru ele. Oricât de periculoasă ar fi fapta, dacă aceasta nu este definită și introdusă în Codul penal, în modul corespunzător, nu poate fi recunoscută ca infracțiune. Dacă apar anumite fapte social periculoase (dăunătoare, prejudiciabile) neprevăzute de lege (cum ar fi, mai recent, unele infracțiuni din domeniul tehnologiilor informaționale), atunci parlamentul trebuie să opereze modificări în Codul penal pentru ca aceste fapte să fie considerate infracțiuni și în sensul legii penale.

Pentru ca o faptă să fie considerată infracțiune este necesar ca aceasta să fie comisă cu vinovăție. Vinovăția este atitudinea persoanei față de fapta pe care o comite și față de urmările pe care această faptă le poate produce. Astfel, vinovăția unei persoane se poate exprima prin intenție și imprudență.

Se consideră că infracțiunea a fost săvârșită cu intenție dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, le-a dorit sau admitea, în mod conștient, survenirea acestor urmări. *De exemplu, X vrea să fure caii vecinului său, X știe că această faptă este una ilegală și periculoasă, el știe că în cazul în care fură caii, vecinul său nu va mai avea cu ce lucra pământul sau căra nutrețul, și că îi va provoca acestuia un prejudiciu, dar el dorește să fure caii și să se îmbogățească de pe urma acestui furt. În această situație X a acționat cu intenție.*

Se consideră că infracțiunea a fost săvârșită din imprudență dacă persoana care a săvârșit-o își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, a prevăzut urmările ei prejudiciabile, dar considera în mod ușuratic că ele vor putea fi evitate ori nu își dădea seama de caracterul prejudiciabil al acțiunii sau inacțiunii sale, nu a prevăzut posibilitatea survenirii urmărilor ei prejudiciabile, deși trebuia

și putea să le prevadă. *De exemplu, Y mergea cu mașina în satul vecin să-și viziteze mama și a depășit viteza admisă, ca rezultat s-a produs un accident în urma căruia a fost rănită o persoană. Y a acționat din imprudență deoarece știa că depășirea vitezei este o faptă ilegală și că ea poate produce urmări grave, dar s-a bazat pe faptul că are o mașină bună și că conduce de vreo 15 ani, și s-a gândit că el nu poate produce niciun accident chiar dacă va depăși viteza.*

Totuși, există și fapte care sunt foarte asemănătoare cu infracțiunile, dar nu prezintă un pericol social la fel de mare și, din acest motiv, nu sunt prevăzute de Codul penal. De obicei, aceste fapte sunt prevăzute de Codul contravențional și atrag răspunderea contravențională. *De exemplu, dacă o persoană a bunuri a căror valoare este de proporții mici, această faptă nu este infracțiune, ci contravenție.* Se consideră de mici proporții valoarea bunurilor sustrate, dobândite, primite, fabricate, distruse, utilizate, transportate, păstrate, comercializate, trecute peste frontiera vamală sau valoarea pagubei pricinuite care, la momentul săvârșirii contravenției, nu depășește 20% din cuantumul salariului mediu lunar pe economie prognozat, aprobat de Guvern pentru anul în curs la data săvârșirii faptei.

2. Ce categorii de infracțiuni există?

Există mai multe categorii de infracțiuni. Infracțiunile pot fi ușoare, mai puțin grave, grave, deosebit de grave și excepțional de grave. Categoria din care face parte o infracțiune se stabilește în baza mărimii pedepsei cu închisoarea prevăzute pentru aceasta. Este important de a stabili tipul infracțiunii, deoarece astfel putem determina termenul de tragere la răspundere penală a unei persoane, precum și termenul pentru stingerea antecedentelor penale. Astfel, există următoarele categorii de infracțiuni:

- Infracțiuni ușoare – faptele pentru care legea penală prevede în calitate de pedeapsă maximă pedeapsa închisorii pe un termen de până la 2 ani inclusiv;
- Infracțiuni mai puțin grave – faptele pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 5 ani inclusiv;
- Infracțiuni grave – faptele pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de până la 12 ani inclusiv;
- Infracțiuni deosebit de grave – infracțiunile săvârșite cu intenție, pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen ce depășește 12 ani;
- Infracțiuni excepțional de grave – infracțiunile săvârșite cu intenție, pentru care legea penală prevede detențiune pe viață.

3. Care sunt subiecții infracțiunii?

Sînt pasibile de răspundere penală persoanele fizice responsabile care, în momentul săvârșirii infracțiunii, au împlinit vârsta de 16 ani. Persoanele fizice care au vârsta între 14 și 16 ani sînt pasibile de răspundere penală numai pentru săvârșirea infracțiunilor enumerate la art. 21 alin. (2) Cod Penal.

O persoană juridică, cu excepția autorităților publice, este pasibilă de răspundere penală pentru o faptă prevăzută de legea penală dacă aceasta nu a îndeplinit sau a îndeplinit necorespunzător dispozițiile directe ale legii ce stabilesc îndatoriri sau interdicții privind efectuarea unei anumite activități și se constată cel puțin una din următoarele circumstanțe:

- fapta a fost săvârșită în interesul persoanei juridice respective de către o persoană fizică împuternicită cu funcții de conducere, care a acționat independent sau ca parte a unui organ al persoanei juridice;
- fapta a fost admisă sau autorizată, sau aprobată, sau utilizată de către persoana împuternicită cu funcții de conducere;
- fapta a fost săvârșită datorită lipsei de supraveghere și control din partea persoanei împuternicite cu funcții de conducere.

4. Care sunt cauzele care înlătură caracterul penal al faptei?

Cauzele care înlătură caracterul penal al faptei reprezintă anumite stări, situații, cazuri, împrejurări a căror existență în timpul săvârșirii faptei face ca fapta prevăzută de legea penală să nu constituie infracțiune.

Se consideră cauze care înlătură caracterul penal al faptei:

- legitima apărare;
- reținerea infractorului;
- starea de extremă necesitate;
- constrângerea fizică sau psihică;
- riscul întemeiat;
- executarea ordinului sau dispoziției superiorului.

5. Ce este recidiva?

Se consideră recidivă comiterea cu intenție a uneia sau mai multor infracțiuni de o persoană cu antecedente penale pentru o infracțiune săvârșită cu intenție. Recidiva se consideră *periculoasă* dacă persoana anterior condamnată pentru o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă a săvârșit din nou cu intenție o infracțiune gravă sau deosebit de gravă. Recidiva se consideră *deosebit de periculoasă* dacă persoana anterior condamnată pentru o infracțiune excepțional de gravă a săvârșit din nou o infracțiune gravă, deosebit de gravă sau excepțional de gravă.

La stabilirea stării de recidivă nu se ține cont de antecedentele penale:

- pentru infracțiunile săvârșite în timpul minoratului;
- pentru infracțiunile săvârșite din imprudență;
- pentru infracțiunile pentru care condamnarea a fost cu amânarea executării pedepsei și dacă aceasta nu a fost anulată și persoana nu a fost trimisă să execute pedeapsa în închisoare;
- pentru faptele care nu constituie infracțiuni conform prezentului cod;
- stinse sau în caz de reabilitare, în conformitate cu prevederile art.111 și 112 Cod Penal;
- dacă persoana a fost condamnată cu suspendarea condiționată a executării pedepsei.

6. Când pot fi eliberați minorii de răspunderea penală?

Persoana în vîrstă de pînă la 18 ani care a săvîrșit pentru prima oară o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală în conformitate cu prevederile procedurii penale dacă s-a constatat că corectarea ei este posibilă fără a fi supusă răspunderii penale.

Persoanelor liberate de răspundere penală, li se aplică următoarele măsuri de constrîngere cu caracter educativ:

- avertismentul;
- încredințarea minorului pentru supraveghere părinților, persoanelor care îi înlocuiesc sau organelor specializate de stat;
- obligarea minorului să repare daunele cauzate. La aplicarea acestei măsuri se ia în considerare starea materială a minorului;
- obligarea minorului de a urma un curs de reabilitare psihologică;
- obligarea minorului de a urma cursul de învățămînt obligatoriu;
- obligarea minorului de a participa la un program probațional.

7. Dacă o persoană a renunțat de bună voie să mai comită infracțiunea, ea poate fi scutită de răspundere penală?

Se consideră renunțare de bună voie la săvîrșirea infracțiunii încetarea de către persoană a pregătirii infracțiunii sau încetarea acțiunilor [inacțiunilor] îndreptate nemijlocit spre săvîrșirea infracțiunii, dacă persoana era conștientă de posibilitatea consumării infracțiunii.

Persoana nu poate fi supusă răspunderii penale pentru infracțiune dacă ea, benevol și definitiv, a renunțat la ducerea pînă la capăt a acesteia. Persoana care a renunțat de bună voie la ducerea infracțiunii pînă la capăt este supusă răspunderii penale numai în cazul în care fapta săvîrșită conține o altă infracțiune consumată.

Organizatorul și instigatorul infracțiunii nu se supun răspunderii penale dacă aceste persoane, printr-o înștiințare la timp a organelor de drept sau prin alte măsuri întreprinse, au preîntîmpinat ducerea de către autor a infracțiunii pînă la capăt. Complicele infracțiunii nu se supune răspunderii penale dacă a întreprins toate măsurile ce depindeau de el pentru a preîntîmpina comiterea infracțiunii.

8. Dacă o persoană se căiește că a săvîrșit o infracțiune, poate fi aceasta scutită de răspundere penală?

Persoana care pentru prima oară a săvîrșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală dacă ea, după săvîrșirea infracțiunii, s-a autodenunțat de bună voie, a contribuit activ la descoperirea acesteia, a compensat valoarea daunei materiale cauzate sau, în alt mod, a reparat prejudiciul pricinuit de infracțiune.

9. Dacă persoana nu mai este periculoasă pentru societate, poate fi ea scutită de răspundere penală?

Persoana care pentru prima oară a săvârșit o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă poate fi liberată de răspundere penală dacă, datorită schimbării situației, se va stabili că persoana sau fapta săvârșită nu mai prezintă pericol social.

10. Ce înseamnă liberarea condiționată de răspundere penală?

În privința persoanei puse sub învinuire pentru săvârșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave, care își recunoaște vinovăția și nu prezintă pericol social, urmărirea penală poate fi suspendată condiționat, cu liberarea ulterioară de răspundere penală în conformitate cu procedura penală, dacă corectarea acestei persoane este posibilă fără aplicarea unei pedepse penale.

11. Câți ani trebuie să treacă de la comiterea infracțiunii ca o persoană să fie eliberată de răspundere penală?

Persoana se liberează de răspundere penală dacă din ziua săvârșirii infracțiunii au expirat următoarele termene:

- 2 ani de la săvârșirea unei infracțiuni ușoare;
- 5 ani de la săvârșirea unei infracțiuni mai puțin grave;
- 15 ani de la săvârșirea unei infracțiuni grave;
- 20 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave;
- 25 de ani de la săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave.

12. Este trasă la răspundere penală persoana care a comis infracțiunea în stare de ebrietate?

O persoană care a comis infracțiunea în stare de ebrietate este trasă la răspundere penală în toate cazurile, cu excepția situației când persoana suferă de ebrietate patologică, care este considerată boală psihică și care exclude răspunderea penală. Mai mult ca atât, starea de ebrietate poate fi luată în considerație de către instanța de judecată în calitate de circumstanță care agravează răspunderea atunci când se stabilește pedeapsa, iar persoana nu poate fi liberată de răspundere penală chiar dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege. La stabilirea pedepsei se iau în considerație cauzele ebrietății, gradul și influența ei asupra comiterii infracțiunii.

13. Poate fi trasă la răspundere penală persoana care în timpul unei discuții comunică date utile pentru infractor fără ca să știe că îl ajută în acest fel?

Această persoană nu poate fi considerată vinovată de comiterea unei infracțiuni, deoarece nu a avut intenția de a ajuta infractorul să comită o faptă ilegală. *De exemplu, în timpul unei discuții X le-a spus prietenilor săi că vecinul lui, care are acasă niște tablouri foarte scumpe, este plecat la odihnă la Odesa. X nici nu bănuia că prietenii lui planificau să fure aceste tablouri și așteptau momentul potrivit. Astfel, X nu poate fi tras la răspundere penală.*

14. Ce pedepse pot fi aplicate persoanelor fizice pentru comiterea infracțiunilor?

Persoanelor fizice care au săvârșit infracțiuni li se pot aplica următoarele pedepse:

- amendă;
- privare de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate;
- retragere a gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat;
- munca neremunerată în folosul comunității;
- închisoare;
- detențiune pe viață.

Închisoarea și detențiunea pe viață se aplică numai în calitate de pedepse principale. Muncă neremunerată în folosul comunității poate fi aplicată ca pedeapsă principală sau în cazul condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei - în calitate de obligație pentru perioada de probațiune sau, după caz, pentru termenul de probă. Amenda, privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate se aplică atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare. Retragerea gradului militar sau special, a unui titlu special, a gradului de calificare (clasificare) și a distincțiilor de stat se aplică numai în calitate de pedeapsă complementară.

15. Ce pedepse pot fi aplicate persoanelor juridice?

Persoanelor juridice li se pot aplica următoarele pedepse:

- amendă;
- privare de dreptul de a exercita o anumită activitate;
- lichidare.

Amenda se aplică în calitate de pedeapsă principală. Privarea persoanei juridice de dreptul de a exercita o anumită activitate și lichidarea acesteia se aplică atât ca pedepse principale, cât și ca pedepse complementare.

16. Cine aplică pedeapsa penală?

Pedeapsa se aplică de către instanțele de judecată, în numele legii, persoanelor care au săvârșit infracțiuni, cauzând anumite lipsuri și restricții drepturilor lor. La stabilirea categoriei și termenului pedepsei, instanța de judecată ține cont de gravitatea infracțiunii săvârșite, de motivul acesteia, de persoana celui vinovat, de circumstanțele cauzei care atenuază ori agravează răspunderea, de influența pedepsei aplicate asupra corectării și reeducării vinovatului, precum și de condițiile de viață ale familiei acestuia.

17. Care poate fi mărimea amenzii?

Amenda este o sancțiune pecuniară ce se aplică de instanța de judecată în cazurile și în limitele prevăzute de prezentul cod. Amenda se stabilește în unități convenționale. *Unitatea convențională de amendă este egală cu 50 de lei.*

Mărimea amenzii pentru *persoanele fizice* se stabilește în limitele la 500 la 3000 unități convenționale, iar pentru infracțiunile săvârșite din interes material – până la 20000 unități convenționale, luându-se ca bază mărimea unității convenționale la momentul săvârșirii infracțiunii. Mărimea amenzii se stabilește în funcție de gravitatea infracțiunii săvârșite și de situația materială a celui vinovat și a familiei sale. Luând în considerare circumstanțele cauzei, instanța de judecată poate dispune achitarea amenzii în rate timp de până la 5 ani. În cazul infracțiunilor ușoare sau mai puțin grave, condamnatul este în drept să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în cel mult 72 de ore din momentul în care hotărârea devine executorie. În acest caz, se consideră că sancțiunea amenzii este executată integral.

Mărimea amenzii pentru *persoanele juridice* se stabilește în limitele de la 1500 la 60000 unități convenționale, în funcție de caracterul și gravitatea infracțiunii săvârșite, de mărimea daunei cauzate, luându-se în considerare situația economico-financiară a persoanei juridice. În caz de eschivare cu re-vointă a persoanei juridice de la achitarea amenzii fixate, instanța de judecată poate să înlocuiască suma neachitată a amenzii cu urmărirea patrimoniului.

18. În ce cazuri se aplică privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții?

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate constă în interzicerea de a ocupa o funcție sau de a exercita o activitate de natura aceleia de care s-a folosit condamnatul la săvârșirea infracțiunii.

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi stabilită de instanța de judecată pe un termen de la 1 la 5 ani, iar în cazurile expres prevăzute în Partea specială a Codului Penal – pe un termen de la un an la 15 ani.

Privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate poate fi aplicată ca pedeapsă complementară și în cazurile când nu este prevăzută în calitate de pedeapsă pentru infracțiunile din Partea specială a prezentului cod, dacă, ținând cont de caracterul infracțiunii săvârșite de cel vinovat

în timpul îndeplinirii obligațiilor de serviciu sau în timpul exercitării unei anumite activități, instanța de judecată va considera imposibilă păstrarea de către acesta a dreptului de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate.

La aplicarea pedepsei privative de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate în calitate de pedeapsă complementară la amendă sau muncă neremunerată în folosul comunității, termenul ei se calculează de la data rămînerii definitive a hotărîrii, iar la aplicarea ei în calitate de pedeapsă complementară la închisoare, termenul ei se calculează din momentul executării pedepsei principale.

19. Ce este munca neremunerată în folosul comunității?

Munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnatului, în afara timpului serviciului de bază sau de studii, la muncă, determinată de autoritățile administrației publice locale.

În cazul militarilor în termen și militarilor cu termen redus, munca neremunerată în folosul comunității constă în antrenarea condamnaților în timpul liber de ședințe, stabilite în conformitate cu cerințele regulamentelor militare, la muncă, determinată de comandantul unității militare. Munca neremunerată în folosul comunității se stabilește pe un termen de la 60 la 240 de ore și este executată de la 2 la 4 ore pe zi, iar în cazul condamnatului care nu este antrenat în activități de bază sau de studii, la solicitarea sau la acordul acestuia – până la 8 ore pe zi.

20. În ce constă închisoarea și pe ce termen se aplică?

Închisoarea constă în privarea de libertate a persoanei vinovate de săvîrșirea unei infracțiuni prin izolarea impusă a acesteia de mediul normal de viață și plasarea ei, în baza hotărîrii instanței de judecată, pe un anumit termen, într-un penitenciar.

Închisoarea se stabilește pe un termen de la 3 luni la 20 de ani. La stabilirea pedepsei închisorii pentru persoana care, la data săvîrșirii infracțiunii, nu a atins vârsta de 18 ani, termenul închisorii se stabilește din maximul pedepsei, prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvîrșită, reduse la jumătate.

La aplicarea pedepsei persoanelor care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, care au săvîrșit infracțiune la vârsta de la 18 până la 21 de ani, maximul pedepsei se reduce cu o treime. În cazul în care instanța, ținînd cont de personalitatea infractorului, ajunge la concluzia că doar prin aplicarea pedepsei în limitele generale se va atinge scopul pedepsei penale, aceasta poate dispune o pedeapsă în limitele prevăzute de legea penală pentru infracțiunea săvîrșită. Necesitatea aplicării pedepsei în limitele generale urmează a fi argumentată de către instanța de judecată.

La stabilirea pedepsei definitive în caz de concurs de infracțiuni, pedeapsa închisorii nu poate depăși 25 de ani pentru adulți, 20 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 12 ani și 6 luni pentru minori, iar în caz de cumul de sentințe - de 30 ani pentru adulți, 25 de ani pentru persoanele care au atins vârsta de 18 ani, dar nu au atins vârsta de 21 de ani, și 15 ani pentru minori. În cazul înlocuirii pedepsei detențiunii pe viață cu o pedeapsă mai blîndă, cu titlu de grațiere, se aplică închisoarea pe un termen de 30 de ani.

21. Când se aplică detențiunea pe viață?

Detențiunea pe viață constă în privarea de libertate a condamnatului pentru tot restul vieții. Detențiunea pe viață se stabilește numai pentru infracțiunile excepțional de grave. Detențiunea pe viață nu poate fi aplicată femeilor și minorilor.

22. Poate fi o persoană condamnată și totodată liberată de pedeapsa penală?

Prin liberare de pedeapsa penală se înțelege eliberarea persoanei care a săvârșit o infracțiune de la executarea reală, parțială sau totală, a pedepsei penale pronunțate prin hotărâre a instanței de judecată.

Liberarea de pedeapsa penală se efectuează prin:

- condamnarea cu suspendare condiționată a executării pedepsei;
- liberarea condiționată de pedeapsă înainte de termen;
- înlocuirea părții neexecutate din pedeapsă cu o pedeapsă mai blândă;
- liberarea de pedeapsă a minorilor;
- liberarea de pedeapsă datorită schimbării situației;
- liberarea de la executarea pedepsei a persoanelor grav bolnave;
- amânarea executării pedepsei pentru femei gravide și persoane care au copii în vârstă de pînă la 8 ani.

Persoanelor liberate de pedeapsa penală li se aplică probațiunea, iar militarilor – termenul de probă.

23. Poate fi amînată executarea pedepsei pentru femeile gravide?

Femeilor condamnate gravide și celor care au copii în vârstă de pînă la 8 ani, cu excepția celor condamnate la închisoare pe un termen mai mare de 5 ani pentru infracțiuni grave, deosebit de grave și excepțional de grave împotriva persoanei, instanța de judecată le poate amâna executarea pedepsei pînă la atingerea de către copil a vârstei de 8 ani.

La atingerea de către copil a vârstei de 8 ani, instanța de judecată, la demersul organului de probațiune:

- liberează persoana condamnată de executarea părții neexecutate a pedepsei;
- înlocuiește partea neexecutată a pedepsei cu o pedeapsă mai blîndă;
- trimite persoana condamnată în instituția corespunzătoare pentru executarea părții neexecutate a pedepsei.

24. Poate fi o persoană condamnată cu suspendarea condiționată a executării pedepsei?

Dacă, la stabilirea pedepsei cu închisoare pe un termen de cel mult 5 ani pentru infracțiunile săvârșite cu intenție și de cel mult 7 ani pentru infracțiunile săvârșite din imprudență, instanța de judecată, ținînd cont

de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, va ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită, ea poate dispune suspendarea condiționată a executării pedepsei aplicate vinovatului, indicînd numai decît în hotărîre motivele condamnării cu suspendare condiționată a executării pedepsei și perioada de probațiune sau, după caz, termenul de probă. În acest caz, instanța de judecată dispune neexecutarea pedepsei aplicate dacă, în perioada de probațiune sau, după caz, termenul de probă pe care l-a fixat, condamnatul nu va săvîrși o nouă infracțiune și, prin respectarea condițiilor probațiunii sau, după caz, a termenului de probă, va îndreptăți încrederea ce i s-a acordat. Controlul asupra comportării celor condamnați cu suspendarea condiționată a executării pedepsei îl exercită organele competente, iar asupra comportării militarilor – comandamentul militar respectiv.

Perioada de probațiune sau, după caz, termenul de probă se stabilește de instanța de judecată în limitele de la 1 an la 5 ani. Persoanelor care au săvîrșit infracțiuni deosebit de grave și excepțional de grave, precum și în cazul recidivei periculoase sau deosebit de periculoase, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu se aplică. În caz de condamnare cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, pot fi stabilite pedepse complementare.

Aplicînd condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat:

- să nu-și schimbe domiciliul și/sau reședința fără consimțămîntul organului competent;
- să nu frecventeze anumite locuri;
- să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toxicomanie sau de boală venerică;
- să participe la un program special de tratament sau de consiliere în vederea reducerii comportamentului violent;
- să acorde o susținere materială familiei victimei;
- să repare daunele cauzate în termenul stabilit de instanță;
- să participe la programe probaționale;
- să presteze muncă neremunerată în folosul comunității;
- să fie supus monitorizării electronice, dar nu mai mult de 12 luni.

În decursul perioadei de probațiune sau, după caz, termenul de probă, instanța de judecată, la demersul organului care exercită controlul asupra comportării celui condamnat cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, poate anula, în întregime sau parțial, obligațiile stabilite anterior condamnatului ori adăuga altele noi.

Dacă, după expirarea a cel puțin jumătate din perioada de probațiune sau, după caz, termenul de probă, condamnatul cu suspendarea condiționată a executării pedepsei a avut o comportare corectă și exemplară, a reparat integral dauna, instanța de judecată, la demersul organului care exercită controlul asupra comportării celui condamnat cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, poate pronunța o încheiere cu privire la anularea condamnării și stingerea antecedentelor penale.

În cazul în care cel condamnat cu suspendarea condiționată a executării pedepsei, în decursul perioadei de probațiune sau, după caz, termenul de probă, încalcă în mod sistematic obligațiile stabilite sau, pînă la expirarea termenului de probă, nu a executat cu rea-voință obligația de a repara dauna cauzată instanța de judecată, la propunerea organului care exercită controlul asupra comportării celor condamnați cu suspendarea executării pedepsei, poate pronunța o încheiere cu privire la anularea condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei și la trimiterea condamnatului pentru a executa, deplin sau parțial, dar nu mai puțin de 1/3 din pedeapsa stabilită prin hotărîrea instanței de judecată.

25. Ce înseamnă amnistia?

Amnistia este actul de clemență al puterii legiuitoare, prin care aceasta, din considerente de ordin politic sau social are ca efect înlăturarea răspunderii penale sau a pedepsei fie reducerea pedepsei aplicate sau comutarea ei. Amnistia nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate.

LEGE Nr. 210 din 29.07.2016 privind amnistia în legătură cu aniversarea a 25-a de la proclamarea independenței Republicii Moldova

26. Ce este grațierea?

Grațierea este actul prin care persoana condamnată este liberată, în tot sau în parte, de pedeapsa stabilită ori pedeapsa stabilită este comutată. Grațierea se acordă de către Președintele Republicii Moldova în mod individual. Grațierea nu are efecte asupra pedepselor complementare, cu excepția cazului în care se dispune altfel prin actul de grațiere. Grațierea nu are efecte asupra măsurilor de siguranță și asupra drepturilor persoanei vătămate.

27. Ce este antecedentul penal?

Antecedentele penale reprezintă o stare juridică a persoanei, ce apare din momentul rămînerii definitive a sentinței de condamnare, generînd consecințe de drept nefavorabile pentru condamnat pînă la momentul stingerii antecedentelor penale sau reabilitării. Antecedentele penale sunt înscrise în cazierul judiciar.

28. În ce condiții dispar antecedentele penale?

Se consideră ca neavînd antecedente penale persoanele:

- liberate de pedeapsă penală;
- liberate, potrivit actului de amnistie, de răspunderea penală;
- liberate, potrivit actului de amnistie sau grațiere, de executarea pedepsei pronunțate prin sentința de condamnare;
- condamnate cu suspendarea condiționată a executării pedepsei dacă, în termenul de probă, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei nu a fost anulată;
- condamnate la o pedeapsă mai blîndă decît închisoarea – după executarea pedepsei;
- condamnate la închisoare pentru săvîrșirea unei infracțiuni ușoare sau mai puțin grave – dacă au expirat 2 ani după executarea pedepsei;
- condamnate la închisoare pentru săvîrșirea unei infracțiuni grave – dacă au expirat 6 ani după executarea pedepsei;

- condamnate la închisoare pentru săvârșirea unei infracțiuni deosebit de grave – dacă au expirat 8 ani după executarea pedepsei;
- condamnate la închisoare pentru săvârșirea unei infracțiuni excepțional de grave – dacă au expirat 10 ani după executarea pedepsei.

29. În ce condiții pot fi anulate antecedentele penale?

Dacă persoana care a executat pedeapsa penală a dat dovadă de o comportare ireproșabilă, la cererea sa, instanța de judecată poate anula antecedentele penale pînă la expirarea termenelor de stingere a acestora. Drept condiții pentru primirea cererii de reabilitare judecătorească pot fi:

- condamnatul nu a comis o nouă infracțiune;
- a expirat cel puțin jumătate din termenul necesar pentru expirarea antecedentelor penale;
- condamnatul a avut o comportare ireproșabilă;
- condamnatul a achitat integral despăgubirile civile, la plata cărora a fost obligat prin hotărîre judecătorească, precum și cheltuielile de judecată;
- condamnatul își are asigurată existența prin muncă sau prin alte mijloace oneste, a atins vîrstă de pensionare sau este incapabil de muncă.

Reabilitarea anulează toate incapacitățile și decăderile din drepturi legate de antecedentele penale. În caz de respingere a cererii de reabilitare, nu se poate face o nouă cerere decît după un an. Anularea reabilitării judecătorești se efectuează în cazul în care, după acordarea ei, s-a descoperit că cel reabilitat a mai avut o condamnare care, dacă ar fi fost cunoscută, conducea la respingerea cererii de reabilitare.

30. Ce este reținerea?

Reținerea este o privare de libertate. Atunci cînd o persoană este reținută, aceasta înseamnă că ea nu mai are voie sau nu are posibilitatea de a se deplasa liber. Reținerea nu înseamnă numai faptul că o persoană este oprită, dar și faptul că în scurt timp după aceasta ea trebuie adusă la poliție. La poliție sunt înfăptuite un șir de acțiuni, cum ar fi audierea persoanei, întocmirea unui proces-verbal și luarea deciziei privitoare la ce să se facă mai departe. Reținerea poate fi contravențională (atunci cînd persoana este bănuită de săvârșirea unei contravenții) sau procesual-penală. Despre acest ultim tip de reținere sunt oferite mai multe informații pe această pagină.

31. Care este termenul de reținere?

Reținerea persoanei nu poate depăși 72 de ore, iar în cazul minorului – 24 de ore din momentul privării de libertate. Perioada de reținere nu trebuie să fie mai mare decît strictul necesar pentru deținerea acesteia.

32. Care persoane pot fi reținute?

Pot fi supuse reținerii:

- persoanele bănuite de săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an în cazul în care există o bănuială rezonabilă că persoana a săvârșit această infracțiune;
- învinutul, inculpatul care încalcă condițiile măsurilor preventive neprivative de libertate, luate în privința lui, precum și ordonanța de protecție în cazul violenței în familie, dacă infracțiunea se pedepsește cu închisoare;
- condamnații în privința cărora au fost adoptate hotărâri de anulare a condamnării cu suspendarea condiționată a executării pedepsei sau de anulare a liberării condiționate de pedeapsă înainte de termen;
- persoanele în privința cărora a fost anulată hotărârea de achitare și a fost adoptată hotărârea de condamnare la închisoare, precum și persoanele care se eschivează de la executarea hotărârii de condamnare cu închisoarea;
- persoanele care săvârșesc o infracțiune de audiență;
- persoanele pentru a fi puse sub învinuire, în cazul în care locul de aflare a persoanei nu este cunoscut sau dacă ea nu s-a prezentat fără motive întemeiate și nu a informat organul care a citat-o despre imposibilitatea prezentării sale;
- persoanele supuse extrădării.

33. Care sunt temeiurile de reținere a persoanei bănuite de săvârșirea infracțiunii?

Organul de urmărire penală are dreptul să rețină persoana, dacă există o bănuială rezonabilă privind săvârșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an, numai în cazurile:

- dacă aceasta a fost prinsă în flagrant delict;
- dacă martorul ocular, inclusiv victima, indică direct că anume această persoană a săvârșit infracțiunea;
- dacă pe corpul sau pe hainele persoanei, la domiciliul ei ori în unitatea ei de transport sînt descoperite urme evidente ale infracțiunii;
- dacă la locul săvârșirii infracțiunii sînt descoperite urmele lăsate de către această persoană;
- dacă aceasta a încercat să se ascundă ori nu i s-a putut constata identitatea.

Reținerea persoanei bănuite poate fi dispusă și dacă există temeiuri rezonabile de a presupune că aceasta se va sustrage de la urmărirea penală, va împiedica aflarea adevărului sau va săvârși alte infracțiuni.

34. Poate fi reținută o persoană de către un polițist în civil?

În mod normal reținerea trebuie să aibă loc de către polițiști în uniformă pentru ca persoana reținută să nu aibă dubii în ceea ce privește autoritatea persoanelor care îl rețin. Cu toate acestea legea prevede și posibilitatea reținerii de către polițiști în civil. [De exemplu, conform legii orice polițist este obligat să rețină dacă este cazul persoana bănuită chiar dacă se află în afara orelor de program și deci nu poartă uniformă; unii lucrători ai poliției chiar în exercițiul funcțiunii pot purta haine civile].

În orice caz polițiștii au obligația să se legitimeze. Dacă nu o fac, persoana reținută nu va putea purta răspundere pentru fapte cum ar fi opunere de rezistență polițistului, deoarece nu știa că are în față un polițist.

35. Cum să se comporte persoana dacă este reținută?

Reținerea nu este o experiență plăcută. De multe ori aceasta poate fi înjositoare și stresantă și poate provoca persoanelor reținute să-și piardă cumpătul și să acționeze brutal și chiar agresiv. Chiar dacă știe că nu a făcut nimic rău, este de obligația persoanei ca în timp ce este reținută să acționeze responsabil. Oponerea de rezistență în fața polițistului sau încercarea de a fugi nu numai că este alogică, dar și ilegală. Dacă opune rezistență, cetățenii care-l rețin au dreptul să-l imobilizeze, iar polițistul poate să aplice forța pentru a depăși rezistența, uneori chiar arma de foc, ceea ce poate duce la urmări grave.

Dacă este oprită ca fiind bănuită de ceva cu sau fără scopul de a fi reținută, o persoană este bine:

- să rămână calmă și politicoasă, chiar dacă consideră că este oprită/reținută pe nedrept. Să nu strige, să nu înjure sau să opună rezistență fizică. În afară de faptul că aceasta poate să-l provoace pe polițist să aplice măsuri speciale de imobilizare, persoana poate fi trasă la răspundere administrativă sau chiar penală;
- să se asigure că persoanele sunt polițiști, să le ceară să se legitimeze și să le rețină numele;
- să se legitimeze [numele, adresa]. Pentru acest scop, este bine ca buletinul de identitate să fie prezent la persoană când iese din casă sau din localitate;
- dacă crede că este cazul poate să facă o explicație polițiștilor. De multe ori o explicație simplă ar putea clarifica lucrurile și persoana să fie lăsată în pace. Ar fi mai bine însă să tacă decât să încerce să amăgească. În orice caz persoana are dreptul să tacă;
- dacă un prieten este reținut, să nu împiedice procesul reținerii, dar să-l ajute prin contactarea familiei lui;
- din momentul reținerii persoana are un șir de drepturi și urmează să insiste asupra respectării lor.

36. Care sunt drepturile persoanei reținute?

În caz că este reținută, persoana are următoarele drepturi:

- să fie tratată cu respect. Aceasta nu înseamnă că trebuie să i se aducă anumite onoruri. Totuși, în sectorul de poliție trebuie să i se asigure condiții și o atitudine care nu îi înjosesc demnitatea. Cu atât mai mult, sunt interzise bătaia sau alte acțiuni violente;
- să i se aducă la cunoștință într-o limbă pe care o înțelege și în prezența unui avocat motivele reținerii, cum se încadrează juridic fapta (de exemplu, furt sau jaf) de care este bănuită și drepturile pe care le are. Dacă nu înțelege unele lucruri sau termenii juridici, trebuie să îi fie explicați pe înțelesul ei;
- să primească consultație juridică, în condiții confidențiale, din partea apărătorului până la începutul primei audieri (interogatoriu) în calitate de bănuit;
- să anunțe imediat, dar nu mai târziu de 6 ore, prin intermediul organului de urmărire penală (de cele mai multe ori polițistul) rudele sau o altă persoană, la propunerea ei, despre locul unde este reținută. Acest termen de 6 ore poate fi prelungit, dar numai printr-o hotărâre motivată a judecătorului de instrucție.

La fel, odată ce este reținută persoana beneficiază de toate drepturile pe care le are un bănuit. De aceea, pentru mai multe informații se poate consulta secțiunea despre drepturile persoanei acuzate.

37. Este posibilă contactarea telefonică a rudelor în cazul reținerii?

Legea nu prevede dreptul persoanei reținute de a face două sunete de telefon. Totuși, persoana care a întocmit procesul-verbal de reținere este obligată imediat, dar nu mai târziu de 6 ore din momentul reținerii, să-i dea posibilitatea să anunțe fie personal, fie prin intermediul ei, una din rudele apropiate sau o altă persoană, despre locul unde este deținută. Acest termen de 6 ore poate fi prelungit, dar numai printr-o hotărâre motivată a judecătorului de instrucție.

38. Cum va proceda persoana reținută dacă îi sunt încălcate drepturile?

Dacă crede că organele de urmărire i-au încălcat în vreun fel drepturile, persoana reținută are dreptul să scrie o plângere împotriva lor. Plângerea trebuie înaintată procurorului, care este obligat să-i dea un răspuns în trei zile. În caz că nu-l primește sau nu este satisfăcută de răspuns, poate înainta plângerea judecătorului de instrucție.

În caz că este reținută, depunerea unor plângeri ar putea fi dificilă. Cel mai bine ar fi să discute încălcările comise cu apărătorul său, iar acesta va întocmi și va depune plângerea pentru persoana reținută.

Este recomandabil ca plângerea să fie însoțită de cât mai multe probe și date concrete. Ar fi bine ca persoana reținută să obțină numele și adresele martorilor încălcării, să încerce să memorizeze ceea ce s-a întâmplat ca să nu uite detaliile importante.

În caz că a fost abuzată fizic, persoana reținută trebuie să ceară efectuarea unui examen medical. În acest scop se va adresa procurorului, iar acesta, dacă va fi cazul, urmează să pornească un proces penal.

39. În ce cazuri are loc eliberarea persoanei reținute?

Persoana reținută urmează să fie eliberată în cazurile în care:

- nu s-au confirmat motivele verosimile de a bănuși că persoana reținută a săvârșit infracțiunea;
- lipsesc temeiuri de a priva în continuare persoana de libertate;
- organul de urmărire penală a constatat la reținerea persoanei o încălcare esențială a legii;
- a expirat termenul reținerii;
- instanța nu a autorizat arestarea preventivă a persoanei.

40. Ce presupune dreptul de a păstra tăcerea?

Acest drept înseamnă că persoana acuzată are dreptul de a păstra tăcerea și de a nu face declarații. Dacă persoana acuzată alege să tacă, aceasta nu poate fi considerată ca dovadă a vinovăției sale.

41. Ce presupune dreptul de a fi informat?

Organul de urmărire penală trebuie să informeze persoana acuzată despre toate hotărârile adoptate care se referă la drepturile și interesele ei, să ofere la solicitarea acesteia copii de pe aceste hotărârți, precum și copii ale ordonanței de aplicare a măsurilor preventive și a altor măsuri de constrângere. Persoana acuzată are dreptul să ceară copii de pe actul de finalizare a urmăririi penale [rechizitoriu, ordonanțe], copii de pe hotărârțile instanței de judecată.

Bănușitul are dreptul să știe de ce este bănușit și, în legătură cu aceasta, imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință hotărârrea despre aplicarea măsurii preventive sau recunoașterea în calitate de bănușit, să fie informat în prezența apărătorului, în limba pe care o înțelege, despre conținutul bănușelii și despre încadrarea juridică a faptelor infracționale de săvârșirea cărora este suspectat. Imediat după reținere sau după ce i s-a adus la cunoștință ordonanța de recunoaștere a persoanei în calitate de bănușit sau hotărârrea despre aplicarea măsurii preventive, bănușitul are dreptul să primească de la persoana care l-a reținut informație în scris despre drepturile de care dispune, inclusiv dreptul de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa, precum și să primească de la organul de urmărire penală explicații asupra tuturor drepturilor sale.

Învinușitul și inculpatul au dreptul să știe pentru ce faptă este învinușit și, în legătură cu aceasta, la punerea sub învinuire, precum și imediat după reținerea în stare de arest sau după ce i s-a adus la cunoștință ordonanța de aplicare a măsurii preventive, să primească de la organul de urmărire penală copia de pe ordonanța de punere sub învinuire. Imediat după reținere sau după punerea sub învinuire, au dreptul să primească de la organul de urmărire penală informație în scris despre drepturile de care dispun, inclusiv dreptul de a tăcea și de a nu mărturisi împotriva sa, precum și explicații asupra tuturor drepturilor sale.

42. Ce presupune prezumția nevinovăției?

Persoana acuzată de săvârșirea unei infracțiuni este prezumată nevinovată atâta timp cât vinovăția sa nu-i va fi dovedită, în modul prevăzut de Codul de Procedură Penală, într-un proces judiciar public, în cadrul căruia îi vor fi asigurate toate garanțiile necesare apărării sale, și nu va fi constatată printr-o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă.

Nimeni nu este obligat să dovedească nevinovăția sa. Concluziile despre vinovăția persoanei de săvârșirea infracțiunii nu pot fi întemeiate pe presupuneri. Toate dubiile în probarea învinuirii care nu pot fi înlăturate, se interpretează în favoarea bănuțului, învinuitului, inculpatului.

43. Ce sunt măsurile preventive?

Măsurile cu caracter de constrângere prin care bănuțul, învinuitul, inculpatul este împiedicat să întreprindă anumite acțiuni negative asupra desfășurării procesului penal, securității și ordinii publice sau asupra asigurării executării sentinței constituie măsuri preventive.

Măsurile preventive sînt orientate spre a asigura buna desfășurare a procesului penal sau a împiedica bănuțul, învinuitul, inculpatul să se ascundă de urmărirea penală sau de judecată, spre aceea ca ei să nu împiedice stabilirea adevărului ori spre asigurarea de către instanță a executării sentinței.

44. Care sunt măsurile preventive prevăzute de legislația procedurală penală?

Măsuri preventive sînt:

- obligarea de a nu părăsi localitatea;
- obligarea de a nu părăsi țara;
- garanția personală;
- garanția unei organizații;
- ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport;
- transmiterea sub supraveghere a militarului;
- transmiterea sub supraveghere a minorului;
- liberarea provizorie sub control judiciar;
- liberarea provizorie pe cauțiune;
- arestarea la domiciliu;
- arestarea preventivă.

Arestarea la domiciliu și arestarea preventivă pot fi aplicate numai față de învinuit, inculpat. Transmiterea persoanei sub supraveghere se aplică numai față de minori. Transmiterea sub supraveghere a comandantului unității militare se aplică numai față de militari și față de supușii militari în timpul concentrărilor. Ridicarea provizorie a permisului de conducere a mijloacelor de transport poate fi ca măsură preventivă principală sau ca măsură complementară la o altă măsură preventivă.

Liberarea provizorie sub control judiciar și liberarea provizorie pe cauțiune sînt măsuri preventive de alternativă arestării și pot fi aplicate numai față de persoana în privința căreia s-a înaintat demers pentru arestare sau față de învinuitul, inculpatul care sînt deja arestați.

45. Cine poate aplica măsurile preventive?

Obligarea de a nu părăsi localitatea sau țara, garanțiile și transmiterea sub supraveghere pot fi aplicate pe parcursul urmăririi penale de procuror sau, dacă cazul a ajuns la judecată, de judecător. Restul măsurilor preventive se aplică pe parcursul urmăririi penale numai de judecătorul de instrucție.

46. Ce înseamnă arestarea preventivă?

Arestarea preventivă este cea mai aspră măsură preventivă. Ea constă în privarea de libertate a persoanei acuzate cu deținerea ei în izolatoare de detenție. Arestarea poate fi aplicată numai în baza unui mandat de arestare eliberat de judecător. Termenul arestării inițial nu poate depăși 30 de zile, iar la expirarea lui poate fi prelungit. Fiecare prelungire a duratei arestării nu poate depăși 30 de zile.

În privința aceleiași fapte și aceleiași persoane, arestul poate fi aplicat, pentru ambele faze ale procesului penal, pe un termen de cel mult 12 luni cumulativ, pînă la pronunțarea sentinței de către instanța de fond. În termenul de ținere a învinutului, inculpatului în stare de arest se include timpul în care persoana:

- a fost reținută și arestată preventiv;
- a fost sub arest la domiciliu;
- s-a aflat într-o instituție medicală, la decizia judecătorului de instrucție sau a instanței, pentru expertiză judiciară în condiții de staționar, precum și la tratament, în urma aplicării în privința ei a măsurilor de constrîngere cu caracter medical.

Arestarea preventivă și măsurile alternative de arestare se aplică numai persoanei care este învinuită, inculpată de săvîrșirea unei infracțiuni pentru care legea prevede pedeapsa cu închisoare pe un termen mai mare de un an.

47. Ce este percheziția?

Percheziția este o acțiune care are drept scop căutarea și găsirea unor obiecte, documente care au importanță pentru soluționarea corectă a unui caz. Pot fi percheziționate diferite încăperi (casa, mașina, ograda etc.), cât și persoane.

48. Cînd poate fi efectuată percheziția?

Organul de urmărire penală este în drept să efectueze percheziție dacă din probele acumulate sau din materialele activității speciale de investigații rezultă o presupunere rezonabilă că într-o anumită încăpere ori într-un alt loc sau la o anumită persoană se pot afla instrumente ce au fost destinate pentru a fi folosite sau au servit ca mijloace la săvîrșirea infracțiunii, obiecte și valori dobîndite de pe urma infracțiunii,

precum și alte obiecte sau documente care ar putea avea importanță pentru cauza penală și care prin alte procedee probatorii nu pot fi obținute.

Percheziția se poate efectua și în scopul descoperirii unor persoane căutate, a unor cadavre sau a altor date importante pentru cauza penală.

Percheziția se efectuează în baza ordonanței motivate a organului de urmărire penală și numai cu autorizația judecătorului de instrucție. Excepție de la această regulă sunt cazurile care nu suferă amânare, adică atunci când în timp ce se obține aprobarea judecătorului de instrucție, obiectele ce trebuie găsite ar putea fi distruse, dar aceste acțiuni trebuie autorizate timp de 24 de ore la același judecător de instrucție, care poate aproba acțiunea de percheziție sau o poate anula. O altă excepție o constituie percheziția corporală a persoanei la reținerea sau la arestarea ei. În afară de aceasta, poliția poate să efectueze percheziția fără autorizație dacă persoana supusă acestei acțiuni acceptă aceasta.

49. Care sunt drepturile persoanei atunci când este percheziționată?

Dacă îi este percheziționată casa sau altă încăpere, persoana are dreptul:

- să ia cunoștință de ordonanța de percheziție și, după caz, de autorizația judecătorului. Fără acestea, poate să refuze accesul în încăpere;
- să predea de bună voie lucrurile care sunt căutate și în așa fel să evite percheziția;
- să deschidă încăperile încuiate, pentru a evita intrarea forțată și deci producerea unor pagube materiale;
- să fie prezent în timpul percheziției. Acest drept se aplică, dacă la momentul percheziției persoana este acasă. Dacă nu este acasă, poliția nu are obligația să o aștepte. Cu toate acestea, percheziția trebuie să fie efectuată în prezența unui apropiat din casă sau a reprezentantului organului de administrație locală;
- să fie asistată de un avocat. Organul de urmărire penală este obligat să aștepte două ore venirea avocatului, timp în care nu poate efectua percheziția;
- să ia cunoștință de procesul-verbal și să verifice dacă toate lucrurile ridicate sunt incluse în proces;
- să indice în procesul-verbal observațiile sale referitoare la neregulile comise pe parcursul percheziției (nu a avut posibilitate să fie prezentă fizic, deoarece percheziția avea loc în mai multe locuri odată, i-au fost distruse bunuri etc.);
- să facă plângere în privința încălcărilor comise. De exemplu, percheziția poate avea loc numai în timp de zi (de la ora 06:00 până la 22:00), cu excepția cazurilor care nu suferă amânare sau când percheziția începută pe timp de zi nu poate fi terminată până la ora 22:00. Dacă a fost încălcată această regulă, persoana poate scrie o plângere adresată procurorului, iar ulterior judecătorului de instrucție.

50. Ce este percheziția corporală?

În cazul în care există temeiuri de a efectua percheziția sau ridicarea în încăperi, reprezentantul organului de urmărire penală poate extrage obiecte și documente ce au importanță pentru cauză care se află în hainele, în lucrurile sau pe corpul persoanei la care se efectuează această acțiune de urmărire penală.

Percheziția corporală fără întocmirea ordonanței despre aceasta și fără autorizația judecătorului de instrucție se poate efectua:

- la reținerea bănuțului, învinuțului, inculpatului;
- la aplicarea față de bănuț, învinuț, inculpat a măsurii preventive de arestare;
- în cazul în care există suficiente temeiuri de a presupune că persoana prezentă în încăperea unde se efectuează percheziția sau ridicarea poate purta asupra sa documente sau alte obiecte care pot avea importanță probatorie în cauza penală.